

Szubjektív emlékezések a Comitatusról

Veszprémi műhely (részletek)

Mi kellett ahhoz, hogy létrejöjjön a Comitatus?

... kellett hozzá az olyan alkalmas szakképzettséggel, szakmai gyakorlat, kapcsolatrendszerrel, szervezőkészséggel, kutatási és publikációs előélettel, szerkesztői ismeretekkel rendelkező fiatal emberek, mint Zongor Gábor, Zimonyi Péter jogászok, közigazgatási szakemberek, Agg Zoltán közgazdász, Hudi József történész, levéltáros, Navracsics Tibor jogász, politológus, Harangozó János jogász, informatikus, Veiland László idegenforgalmi szakember, Oláh Miklós szociológus, egy időben még Bánlaki Ildikó is...

... és az előbbieket kapcsolati hálójában helyet foglaló, az ország számos pontján élő, kutatóhelyeken, egyetemeken, az állami-, illetve a tanács-önkormányzati intézményrendszerben dolgozó szakemberek csakúgy, mint a nélkülözhetetlen, elválaszthatatlan asszisztencia részét képező titkárság: Németh Sándorné, Klein Mónika, Tarsó Tünde, Kulics Bea, Jurics Imre, ifj. Csalagovits István, Jurics Imréné és a kiadványokat illusztráló Györgydeák György grafikusművész.

Ne feledkezzünk meg a döntéshozókról és a szponzorról sem: Veszprém megye önkormányzatának képviselő testülete, a Megyei Önkormányzatok Országos Szövetsége és az OTP, mint főszponzor nélkül – ahogy azt mondani szoktuk – mindez nem jöhetett volna létre.

Az alakulás és a működés körülményeinek megvoltak tehát a peremfeltételei, ezekre azonban bizonyára másként emlékezik vissza a műhely minden tagja. Itt a saját változatomat tudom ismertetni, aki e műhelyben kutatásvezetőként és rovatvezetőként, szerkesztőként vettem részt 1990 és 2001 között.

1990. december 15-én megalakult az első legújabb kori megyei önkormányzat képviselőtestülete, ezt követően pedig átalakult a megyei önkormányzat intézményrendszere. A már jól bejáratott és széles körű elfogadottságnak örvendő műhely a továbbképzési és szerkesztőségi, kiadói feladatokkal is kiegészült. 1991. február 1-én Agg Zoltán vezetésével, Oláh Miklós kutatásvezetői megbízásával megalakult Közigazgatási és Informatikai Szolgáltató Iroda (KISZI). Hamarosan megvalósult akkor már sokunk álma, a folyóirat is.

Kiadványok

A Comitatus Önkormányzati Szemle (névadók, egymástól függetlenül: Agg Zoltán, Somfai Balázs) kiadása az 1991. május 23-án, Balatonalmádi-Vörösberényben általunk megalakított Comitatus Társadalomkutató Egyesület egyik fontos célkitűzése volt, vagyis az, hogy saját tudományos folyóiratot alapítsunk, s ehhez megnyerjük a megyei

önkormányzatok támogatását. Erre a Megyei Önkormányzatok Országos Szövetségének (MÖOSZ) 1991. június 29-i, lengyeltóti találkozáján került sor.

A folyóirat első száma 1991. július 15-én jelent meg, a kiadói feladatokat a Veszprém Megyei Önkormányzat Közigazgatási és Informatikai Szolgáltató Irodája látta el egészen 2007. március 31-éig, az Iroda megszűntetéséig. Azóta az alapító Egyesület végzi a kiadói tevékenységet is. 2013-tól szünetel rendszeres, havi megjelenése, a szerkesztőség különszámok megjelentetését tervezi. Évente 10 számot adtunk ki, és 2002 óta rendszeresen kiadott, általában balatoni tematikájú dupla terjedelmű különszámok is voltak. A folyóirat B5-ös formátumban, havi 80, ill. 160 oldalon jelent meg, a 2000. évtől színes borítóval. 2010-ben angol nyelvű különszám, 2011 júliusában „20 éves a Comitatus” címmel emlékszámmal jelent meg.

A Comitatus alapító szerkesztőbizottsági elnöke Zongor Gábor, felelős kiadó és szerkesztő: Agg Zoltán (1994-től főszerkesztőként), alapító szerkesztők: Hudi József és Oláh Miklós. 1998-2002-től a szerkesztőbizottság elnöke Fertő László, majd a mindenkori MÖOSZ-elnök volt. A lapot kezdetektől rangos, a regionális tudományok és a közigazgatási szakma jeles képviselőiből álló szerkesztőbizottság fémjelezte.

A folyóirat rovatai az induláskor: tanulmányok (Agg Zoltán), civil társadalom (Oláh Miklós), önkormányzati múlt (Hudi József) voltak. Később ez kibővült a kitekintés (Szilágyi István) és idegenforgalom (Veiland László), illetve

műhely (Agg Zoltán) rovatokkal. 2008-ban ismét új rovat indult: kistérségek címmel (Csíte András). A politológiai rovatot 1992-93-ban Navracsics Tibor vezette, aki Budapestre távozását követően a 2003. márciusi számig a lap impresszumában feltüntetett egyetlen külső munkatársa volt. A COMITATUS Önkormányzati Szemlének 218 száma jelent meg máig. Hamarosan olvasható az egyik leginkábbfigyelemre méltó szakértőnk, szerzőnk, a 2015 nyarán elhunyt dr. Csalagovits István munkásságának emléket állító 219. szám. A lap nyitott volt az összes szakmai és szakpolitikai szekértábor szakértői, szerzői számára, mely lehetőséggel azok éltek is.

A folyóirat mellett azonos kiadóval mintegy kéttucat általunk szerkesztett és kiadott tanulmánykötet jelent meg aktuális igazgatástudományi és választásföldrajzi témakörökben:

Közbenső állomás. Agg Zoltán cikkei és tanulmányai, 2013. 80. o.

Agg Zoltán (szerk.): Közigazgatás, térfelosztás, választások, 2009. 152. o.

Agg Zoltán: Alkotmányosság, közigazgatás, önkormányzatok, 2008. 106 o.

Szemes Mária – Berta Györgyné: Új építőkockák – Társadalmi, gazdasági helyzetkép Veszprém megyéről, 2006., 48 o., színes

Agg Zoltán: Politikai földrajz és megyerendszer, 2005., 176 o., kemény borító

Megyék, régiók, Európai Unió (szerk.: Agg Z.), Comitatusban megjelent tanulmányok, 2003., 310 o.

Új szereposztás – Önkormányzati választások 2002. (szerk.: Oláh Miklós – Agg Z.) 408 o.

Kit a szó nevéen szólít – 2002-es parlamenti választások Veszprém megyében, (szerk.: Oláh M.), 2002., 302 o., kemény borító

Rendszerváltó önkormányzók (1990-2000) (szerk.: Zongor Gábor – Agg Z.), 2001., 228 o., kemény borító # Forradalom és tanácsok – Adalékok Veszprém megye közigazgatási történetéhez (1956) (1982-1990) (szerk.: Zongor G.), 2000., 160 o.

3/b – Az 1998-as önkormányzati választások Veszprém megyében (szerk.: Oláh M.), 2000., 464 o.

3/a – Az 1998-as parlamenti választások Veszprém megyében (szerk.: Oláh M.), 1999., 224 o.

Építőkövek – Adottságok és lehetőségek – Veszprém megye társadalmi és gazdasága az ezredforduló küszöbén (szerk.: Agg Z.), magyar–angol, magyar–német és magyar–francia változatban, 1999., 88 o.

Átépités – Közigazgatás, területfejlesztés, városmarketing (szerk.: Agg Z.), 1996., 298 o.

Ezüstvasárnap – tanulmányok – önkormányzati választások 1994. december 11. (szerk.: Oláh M.), 1995., 294 o.

Hát én immár kit válasszak? – Az 1994-es parlamenti választások Veszprém megyében (szerk.: Oláh M. – Zongor Gábor), 1994., 372 o.

A rendszerváltás és a megyék – Válogatott tanulmányok (szerk.: Agg Z. – Pálné Kovács Ilona), 1994., 240 o.

Az átmenet – avagy Veszprém megye a rendszerváltás időszakában – tanulmányok (szerk.: Oláh M.), 1995., 640 o., kemény borító

A lebegő megye – Cikkek és tanulmányok (1991-1994) (szerk.: Agg Z.), 1994., 412 o.

Önkormányzati választások Veszprém megyében 1990. (szerk.: Oláh M.), 1991., 236 o., A4-es formátum

Szokatlan szerepben – avagy hogyan válasszunk színidirektort? – A veszprémi színigazgató-választás dokumentumai (szerk.: Oláh M.), 1991., 320 o.

Agg Zoltán: Mi lesz veled vármege? – Hogyan tovább városfejlesztés?, 1991., 148 o.

Oláh Miklós – Zongor Gábor: Rendszerváltás I. – Választás 1990., 1993., 252 o., A4-es formátum

Az átmenet, avagy Veszprém megye a rendszerváltás időszakában, 1995.640 o. (szerk.: Oláh M.)

A Comitatus születése és fennmaradása

A folyóiratunk nevének eredetéről és a Comitatus körül szerveződő kutató csoportról 2016 tavaszi-nyári számunkban, már Oláh Miklós részletesen beszámolt. (Ebből közöltünk a fentiekben néhány bekezdést – a szerk.) Ez azonban kevés a legendaépítéshez, ezért úgy gondoltam, hogy visszanyúlunk a kezdetekig.

Minden, egy derűs, őszi napon, az első szabad önkormányzati választások előtti péntek délutánon kezdődött. Oláh Miklós kezdeményezésére, hárman: Én, a Miki és a Gábor, a Zongor Gábor, leültünk egy-két korsó sörre a veszprémi sétálóutcából nyíló egyik ismert, de most meg nem nevezhető helyre. Miklós kezdeményezésének a lényege az volt, hogy alapítsuk meg a Jelenkutató Egyesület veszprémi tagozatát. Abból indultunk ki ugyanis, hogy a tanácsrendszer megszűnése utána is kezdenünk kell valamit magunkkal, hiszen nem tudhattuk, hogy az újonnan megalakuló önkormányzatok igényt tartanak-e a munkánkra. A Jelenkutatók hálózatának ötlete, Kiss Józseftől származott, aki később az egyik fontos szerzőnk lett. Ekkor került szóba, hogy Oláh Miklós és társai, már korábban kezdeményeztek egy megyei társadalomtudományi tematikájú folyóiratot, és így már együtt volt egy csapat, akiket érdekelt a társadalomkutatás.

Miközben mi a világot váltottuk meg, és sorban rendeltük a söröket, egyszer csak megjelent e reménybeli csapat egyik tagja, Hudi József történész is. Ez a négy ember, fordított ABC rendben, Zongor Gábor, Oláh Miklós, Hudi József és Agg Zoltán, lett később az akkor még nem ismert nevű folyóirat alapító szerkesztője.

A körülmények szerencsés összejátszása révén, Zongor Gábor lett az újonnan megalakult Veszprém Megyei Közgyűlés első elnöke. Ő és Zimonyi Péter, leendő főjegyző, nekilátott a csapatépítésnek és így többek között nekem is ajánlatot tett, hogy vállaljak el egy

(talán tudományos) tanácsadói posztot. Erre szívesen vállalkoztam, de úgy gondoltam, hogy egyedül kevés leszek és javaslatot tettem, hogy egy kis háttérintézményt hozzunk létre, melyben Oláh Miklós szociológus mellett, Jurics Imréné, szakkönyvtárust is vonjunk be, és fedőszervként egy Továbbképző Intézetet hozzunk létre. Zimonyi Péter ötlete volt, hogy ide kerüljenek az informatikusok (Harangozó János, Erős Melitta és Csalagovits István) is, miután az a változat, hogy a jogtanácsosi iroda is ebben a leendő, főjegyző által, Közigazgatási Szolgáltatói Irodának elnevezett képződményben legyen, jogszabályi okok miatt nem volt lehetséges. Jurics Imréné ajánlotta titkárnőnek Németh Sándornét, és így állt össze az eredetileg hét fős csapat. (Ebből a végére csak ketten maradtunk, Csalagovits István informatikussal.)

A folyóirat létrejötte szintén Oláh Miklósnak köszönhető, illetve annak, hogy sikerült kellőképpen felpiszkálnia az időközben kinevezett irodavezetőt. Összeállítottam ugyanis egy kötetet, amit egy reménybeli Közigazgatási Füzetek című sorozat első részének szántam. Miklós élesen ellenezte, e könyvsorozat indítását, hiszen úgy gondolta, hogy ez veszélyezteti egy folyóirat elindítását.

Mi az, hogy veszélyezteti? Akkor indítsunk el egy folyóiratot. Utólag ma is csodálkozom, hogy milyen nagy önbizalommal rendelkeztem, hogy elég egy elhatározás és létrejön egy ma is élő, színvonalában immár szakmai, tudományos rangra emelkedő lap.

Az asztalfiókokból több cikk is előkerült, illetve a Megyekutatók Országos Hálózatának első ülése kapcsán is sikerült különféle anyagokhoz jutnunk. Zongor Gábor több megyei közgyűlési elnököt és alelnököt is beszervezett és így, Lengyeltóiban annak ellenére is sikerült pozitív fogadtatásra találnunk, hogy a gyűlésen ő maga nem tudott jelen lenni. Addigra mi összeállítottunk egy közel, 60 oldal terjedelmű mintaszámot, amit egyszerű fénymásolási technikával A4-es méretben, 30 példányban le is gyártottunk. Tekintettel arra, hogy a Megyei Önkormányzatok Országos Szövetsége akkor még maga is kereste a helyét, Kötörő Miklós, a szövetség első elnöke, felajánlotta, hogy szívesen támogatják a lapot anyagilag is, egyetlen feltétellel, hogy írjuk rá, hogy ez a Megyei Önkormányzatok Országos Szövetségének folyóirata. Ez a felirat, azután 2012 végéig ott díszelgett az egyre szebb kivitelű borítón. Az alapító azonban nem valamelyik önkormányzat, hanem a Jelenkutató Egyesület helyett megalakuló Comitatus Társadalomkutató Egyesület lett, amit még az említett Megyekutató Konferencián hoztunk létre.

Az alapító vezetőségből ma is aktív, az elnökség jobb híján elvállaló Agg Zoltán és a titkár, Oláh Miklós, és az utóbbi évben tért vissza hozzánk az alapító vezetőségben az első években ugyancsak funkciót vállaló Debreczeni János, immár, mint interjúalany és szponzor. (Vele együtt intéztük a számlanyitást a Takarékbankban, a tagdíjként összeszedett összesen, 3000 forinttal.)

A folyóirat szakmai színvonalát, nagymértékben emelte, hogy Zongor Gábor felfedezte számunkra Pálné Kovács Ilonát, akinek révén kapcsolatot találtunk az MTA Regionális Kutatások Központja intézeteihez. Novotnik Imre ötlete volt, hogy vonjuk be Nemes Nagy Józsefet, akivel később az ELTE geográfus szakának közigazgatási tantárgyának kidolgozásában és oktatásában is gyümölcsöző kapcsolatra leltünk.

Többen felfedezték maguknak a folyóiratot, így elég hamar ránk talált Fogarasi József, majd később Tatai Zoltán. Szilágyi Istvánt pedig Zongor Gábor ajánlotta figyelmembe egy konferencián, aki készségesen vállalkozott a folyóirat kitekintés rovatának vezetésére. (Ugyanezen a konferencián Ágh Attila még kitért a felkérés elől, azzal hártva el, hogy ő nem ért a regionális kérdésekhez.)

Fontos szereplő ma is Mandel Miklós, és sajnos már nincsen köztünk, idősebb Csalagovits István. Szilágyi professzor ajánlotta a lehetőséget, ifjú tanársegédének, Kaiser Tamásnak, de ugyanerről a tanszékről már korábban szerzőink között üdvözölhetjük Levelki Magdolnát és Gergó Zsuzsannát is.

Az utóbbi évtizedben az ifjabb generáció is aktivizálódott, elég, ha megemlítjük Alabán Péter és Németh Sándor nevét. Utóbbinak köszönhető, hogy 2013-tól is folyamatosan megjelenik a lap, s nem csak, mint ahogy az eredeti elképzelésem volt, évi egy-egy számmal, hanem összesen eddig 16 szám, különszám és összevont szám jelent meg.

Tudom, hogy a könyvtárosok rémálma vagyunk, hiszen nem mindig sikerült az összes évszakban kiadnunk a lapot, így előfordult az, hogy az ősz után rögtön tavasz következett. Egy ideje, már azt is ráírtuk a címlapra, hogy hányadik alkalommal jelenik meg a folyóirat, de egy alkalommal ezt is sikerült elszúrunk. Örvendetes az, hogy az utóbbi néhány évfolyam (2013-tól) a Magyar Regionális Tudományos Társaság honlapjára (www.mrtt.hu) is felkerült, így a nagyközönség is hozzájutott a legújabb cikkekhez. (2016 nyarán, még az Élet és Irodalom olvasói is értesülhettek arról, hogy létezik a Comitatus Önkormányzati Szemle, hiszen a Visszhang rovatban a geopolitikáról folytatott vitában, többször is leírtuk a nevét.)

Először 2002-ben különszámként jelentettük meg a Repertóriumot, majd később ezt a rendes számok keretein belül folytattuk is. Újból átlapozva, ismét rácsodálkozhatunk arra, hogy milyen gazdag és széleskörű tematikával, milyen érdekes és színvonalas írások jelentek meg lapunkban. Jó néhány cikket és tanulmányt ma is bátran elővehetünk, és mintaként odaadhatunk egy mai kutatási feladathoz az egyetemi hallgatóknak.

Sok érdekes szereplőről írhatnék még, így például arról, hogy hogyan került a szerkesztőség állományába, az ifjú Navracsics Tibor, de ettől most eltekintek. Ideje felhagyni a nosztalgikus visszatekintéssel, hiszen új feladatok várnak ránk, mivel egy ilyen bejáratott és bizonyos rangot is szerző folyóiratnak, a továbbiakban is fenn kell maradnia.

AGG ZOLTÁN–OLÁH MIKLÓS

